

Det er en helt rimelig tanke engang imellem at overveje grundigt om et stort område af samfundsfunktionerne, ikke mindst de kommunale af dem, er indrettet på en god måde. Århus Kommune har sammen med Ugebrevet Mandag Morgen gjort forsøget. Forsøget falder ikke godt ud. Det er et ægte konsulentværk, med smag for spidse formuleringer.

Overskriften på indledningen er: "Velfærd er ikke en kommunal opgave".

Det skriver borgmester og 8 andre magistratsmedlemmer, incl. socialrådmanden under på. Og fortsætter: "Velfærd er vores opgave. Som mennesker. Over for hinanden".

Der var engang en socialdemokrat. K.K. Steincke stillede i 1912 spørgsmålet: "Almisser eller rettigheder?". Hans svar, partiets svar, var: RETTIGHEDER!

Almisser er det, som nogen frivilligt giver til de nødlidende.

Rettigheder er det, som de nødlidende har over for – ja, netop: kommunen eller staten. Ikke over for den voksne datter eller naboen.

Det er forbavsende, at alle partierne i Århus Kommunes magistrat kan skrive under på at "Velfærd er ikke en kommunal opgave". Mener de, at vi skal lægge almisseprincippet til grund i velfærdsordningerne? Nogen af dem, måske. Forhåbentlig ikke alle!

Magistratsmedlemmerne fortsætter: Man fortsætter: "vi har gennem en lang årrække som kommune været med til at opdrage århusianerne til at forvente kommunal service, som tager styring og tager over".

Taget til pålydende må det betyde, at kommunen i årevis har gjort for meget og forkert for borgerne. Men - virkeligheden er, at Århus Kommunes "spare-politik" igennem en snes år har betydet, at den gamle skal være nærmest halvdød for at få en halv times hjælp til rengøring hver anden uge - og siden 2005 hver tredje uge. Så: man har sgu ikke gjort for meget.

Et enkelt sted nævnes, at den gamle mors voksne datter ikke kan tage sig af den gamle mor, når bemeldte datter bor i den anden ende af landet. De øvrige interviewpersoner tager ikke den tråd op, med spørgsmålet "hvordan skal kommunen så sikre den gamle mor chance for et godt liv?"

Oplægget "Aarhus gentænker velfærden" lægger sig tæt op ad pavens socialpolitik-syn: kun når det nære fællesskab ikke kan klare opgaven, skal kommunen træde til. Det kaldes "subsidiaritetsprincippet".

Oplægget har helt opgivet det samfundssyn, som nogen havde engang: kommunen skal sikre gode rammer for menneskers liv, herunder give gode muligheder for at private hjælper hinanden, og skal "ved opøgende virksomhed" forebygge den enkeltes sociale nedtur.

Oplægget er kemisk rensat for handicapkonventionens grundsyn: kommunen skal hjælpe den handicappede til et liv så nær det normale som muligt. Det som kaldes "kompensationsprincippet". En af min oplevelser som formand for Århus Kommunes Sociale Forbrugerråd var, at kommunen i årevis fastholdt, at optagelse af den voksne handicappede på en årelang venteliste var en tilstrækkelig sikring af hendes ret efter serviceloven til en bolig! Indtil statsforvaltningen satte kommunen på plads.

Oplægget fremhæver en gruppe borgere, som vedligeholder store dele af botanisk have. Det nævnes ikke, om nogle af de gartnere, som tidligere mod kommunal løn varetog arbejdet, og som kommunen fyrede, er med i gruppen.

Oplægget beretter om mange ildsjæle, som fylder huller efter kommunale nedskæringer. Ingen af beretningerne starter med: ”kommunen skar ned eller gjorde dette/hint for dårligt – så vi må i gang”. Og det er opløftende at se opgaver løftet. For en gammel kommunalpolitiker er det smerteligt at læse, at det er opgaver, som kommunen har kastet fra sig.

Det nævnes flere steder, at stramme regler og kommunal "silotænkning" og "kassetænkning" vanskeliggør borgerens adgang til relevant hjælp. Det nævnes ikke, at siloer og kasser er værktøj til borgmesterens udgiftsbeskæring – og at siloerne hver for sig blot søger at undgå at gøre noget, giver afslag på hjælp for at spare egen kasse.

Jo - der er da en del fornuft i, at borgerne gerne vil selv - for eksempel kunne klare sig på computer og net. Det hjælper biblioteket gerne med. Men, men - der er lukket ret mange biblioteks-filialer, så transporthæmmede blev ladt lidt mere i stikken. Jeg har i "kommune forfra" ikke set problemet gentænkt.

Intet sted i oplægget stilles spørgsmålet: hvordan afskaffer vi de stive rammer og lange sagsbehandlingstider, så vi, (eventuelle pårørende og) kommunen sikrer, at kommunens hjælp kommer tidligt og tilstrækkeligt til at forebygge, at sygdom og ulykke medfører andre sociale tab?

Intet sted i oplægget stiller man det overordnede spørgsmål: når nu vi ønsker denne og hin samfundsmæssige opgave løst, og der skal bruges xxx arbejdstimer til det – organiseres det da bedst a) i kommunalt regi? b) i privat markeds regi? c) i frivillig-regi? Og: hvordan er brugerne stillet, hvis man vælger a), b) eller c)?

Intet sted i oplægget ser vi Sophus Falcks gamle visdomsord: "Hurtig hjælp er dobbelt hjælp". Og man kan tilføje: han vidste også, at det skulle være professionel hjælp!

Man kunne ønske sig, at gentænkningen tog afsæt i Sophus Falcks tanker, mere end i pavens.

Hvis velfærden ikke er kommunens opgave - har den hjælp trængende da ingen rettigheder? Vil Jacob Bundsgaard & co et almissessystem?

Viggo Jonassen
cand.scient.pol., lektor emer.
Tidl. Byrådsmedlem (Ø) i Århus

”Kommune forfra” Aarhus gentænker velfærden. Aarhus Kommune, Mandag Morgen 2015.